

KOMMUNALØKONOMISK SVERMANALYSE · REVIDERTE 2025-TALL · 16.06.2026

Eigersund kommune

Gjeldstyngtet budsjettdisiplin i Dalane

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av en industri- og fiskerikommune sør i Rogaland som — uten finansformue, men med eiendomsskatt og et hardt tilkjempet disposisjonsfond på drøyt 18 % — holder hodet over vannet gjennom stram budsjettdisiplin. To funn driver bildet: et sosialbudsjett langt over behov, drevet av eksterne krefter, og en arbeidskraftintensiv hjemmeomsorg — mens grunnskolen drives effektivt under behov med gode resultater.

+40,8 mill

sosialhjelp over behovsnivå (2025) — Eigersunds STØRSTE avvik, og økende; behovsdrevet, ikke lokal raushet (kap. 3)

84,4 %

netto lånegjeld — høy; sammen med tynt driftsresultat den faktiske grensen på handlingsrommet (kap. 4)

18,6 %

disposisjonsfond — drifts- og skattebåret, ikke finansbåret; bygd via overskudd og eiendomsskatt, svinger ikke med markedet (kap. 4)

–3,9 mill

grunnskole under behov — men grunnskolepoeng 41,3; indikasjon på effektiv drift, ikke underdekning (kap. 5)

Hovedår 2025 (reviderte KOSTRA-tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Kommunenr 1101 (Rogaland), ~16 000 innbyggere (folketall-nevner 2025 = 15 546). SSB revidert 16.06.2026. Alle markeringer: **VISER** = tall med kilde · **TOLKNING** = vurdering. Språkregel: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «løsning».

Sammendrag for kommunestyret: stram, gjeldstynget, men disiplinert

VISER Eigersund driver i 2025 et **todelt bilde**. På den ene siden ligger **sosial +40,8 mill** og **pleie og omsorg +29,6 mill** klart over behovsnivå, og **administrasjon hoppet til +28,3 mill** (fra +3,7 i 2024). På den andre siden drives **kommunehelse -8,3 mill** og **grunnskole -3,9 mill** under behov. Barnevern (+7,4) og barnehage (+3,4) ligger moderat over. Finansielt: disposisjonsfond 18,6 %, netto driftsresultat +4,8 %, men netto lånegjeld 84,4 % — høy.

TOLKNING Eigersund er en gjeldstynget Dalane-industrikommune som — i motsetning til formuende kommuner som Asker — **HAR eiendomsskatt** (2,63 promille bolig 2025) og **ingen finansformue**. Disposisjonsfondet på drøyt 18 % er bygd opp gjennom driftsoverskudd og skatt; det svinger ikke med markedet, men er «overskygget» av høy gjeld. Den faktiske grensen på handlingsrommet er derfor **lånegjelden, ikke skatteinngangen**. Sosialbudsjettet stikker seg ut ikke fordi kommunen er rausere, men fordi forbruket drives av eksterne krefter (en eksplosjon i unge og langtids sosialhjelpsmottakere og regionens høyeste AAP-nivå) — se kap. 3. PLO-over-behov ligger i en arbeidskraftintensiv hjemmemodell (kap. 2). Grunnskolen drives effektivt under behov med gode resultater.

2024 → 2025-utviklingen. Bildet har blitt *dypere* der det var spent: sosial gikk fra +29,8 til +40,8 mill, PLO fra +23,3 til +29,6 mill, barnevern fra +5,8 til +7,4. Grunnskole nærmet seg behovsnivå (fra -15,8 til -3,9), barnehage snudde fra under (-2,9) til over (+3,4), kommunehelse forble under (-13,0 → -8,3). Det mest påfallende er administrasjon, som hoppet fra +3,7 til +28,3 mill — en endring som ikke er forklart i noen offentlig kilde (se kap. 6, HULL). 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+23,3	-15,8	-2,9	-13,0	+29,8	+5,8	+3,7
2025 (revidert)	+29,6	-3,9	+3,4	-8,3	+40,8	+7,4	+28,3

Hovedbildet i fem punkter

- Sosial er det største avviket** (+40,8 mill over behov, økende) — drevet av levekårsarv, ung-vekst i sosialhjelp og regionens høyeste AAP-nivå, ikke lokal raushet (kap. 3).
- PLO over behov ligger i hjemmetjenestene** (23 785 kr/innb) med tynt institusjonsnivå — en arbeidskraftintensiv hjemmemodell (kap. 2).
- Gjeldstynget, ikke skattesvak** — netto lånegjeld 84,4 % er den faktiske grensen; eiendomsskatt er allerede innført (kap. 4).
- Soliditeten er drifts-/skattebåret** — disposisjonsfond 18,6 % er bygd via overskudd og eiendomsskatt, ikke finansavkastning; det svinger ikke med markedet (kap. 4).
- Grunnskole effektivt under behov** med gode resultater (41,3 grunnskolepoeng); administrasjon-hoppet er uforklart og bør verifiseres (kap. 5–6).

Det viktigste skillet i rapporten. Eigersund har ikke primært et utgiftsproblem på de tjenestene kommunen selv styrer — grunnskolen drives effektivt, og budsjett disiplinen virker (2024-regnskapet

endte +27,5 mill, bedre enn budsjettet). Spørsmålene kommunestyret bør stille er: **hvorfor** ligger sosial så langt over (er det styrbart, eller strukturav?), **hva** driver det tunge hjemmetjeneste-volumet, og **hva** ligger bak administrasjon-hoppet på +1821 kr/innb fra 2024 til 2025?

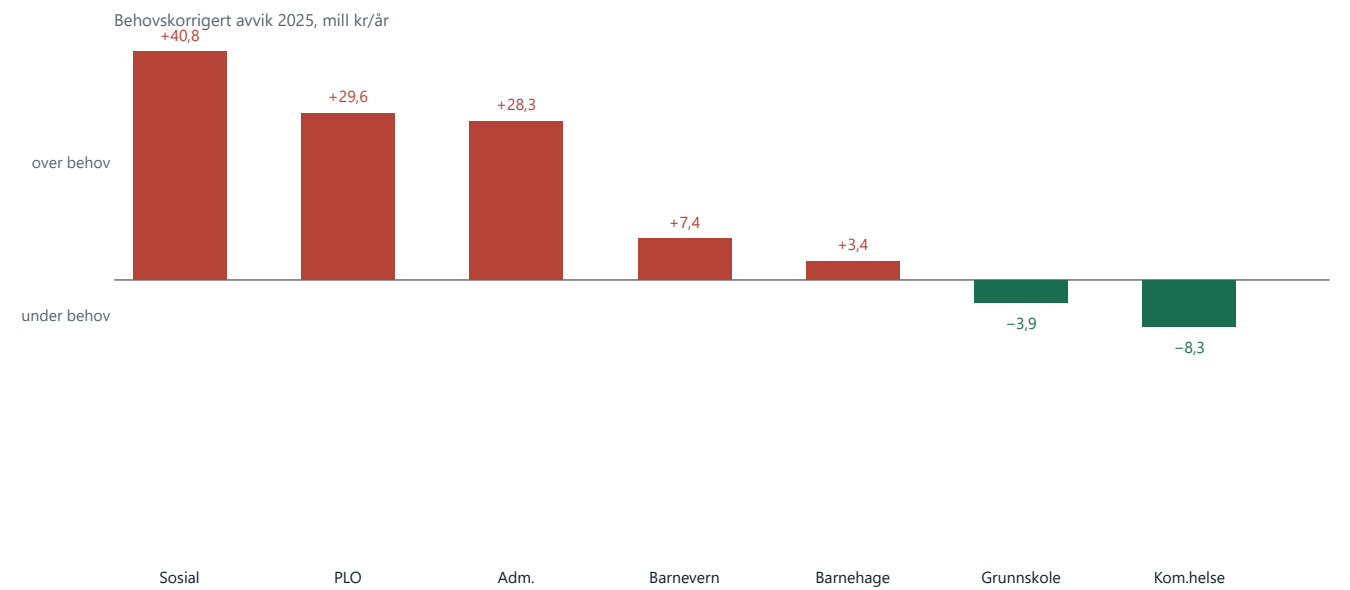
Sammenligningsgrunnlag for PLO-netto: Landet uten Oslo (2024 27 195 → 2025 28 582 kr/innb). Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder de reelle hullene i kildegrunnet.

1 · Det behovskorrigerte bildet: spent på sosial og omsorg, effektivt på skole

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) er Eigersunds bilde i 2025 todelt: sosial, pleie og omsorg og administrasjon ligger over behov, mens kommunehelse og grunnskole ligger under:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	KR/INNB 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Sosial	+40,8	+2 628	+29,8	størst over behov, økende
Pleie og omsorg	+29,6	+1 905	+23,3	over behov, dypere
Administrasjon	+28,3	+1 821	+3,7	stort hopp — uforklart
Barnevern	+7,4	+473	+5,8	moderat over
Barnehage	+3,4	+221	-2,9	var under, nå over
Grunnskole	-3,9	-250	-15,8	under, nærmer seg behov
Kommunehelse	-8,3	-533	-13,0	under behov

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; positivt avvik = over behovsnivå, negativt = under. Folketall-nevner 2025 = 15 546.



TOLKNING Mønsteret er ikke bredt overforbruk: to av sju sektorer drives under behov, og de mest spente avvikene (sosial, PLO) er ikke vilkårlige, men knyttet til henholdsvis et sosioøkonomisk tyngre befolkningsgrunnlag (kap. 3) og en arbeidskraftintensiv omsorgsmodell (kap. 2). «Ostehøvel» er feil verktøy — den ville høvle i grunnskole og kommunehelse, som allerede ligger under behov, der ytterligere kutt er kapasitetsrisiko snarere enn en indikasjon på effektiviseringspotensial. Det reelle analyse-spørsmålet er konsentrert til sosial (kap. 3), hjemmetjeneste-volumet (kap. 2), og det uforklarte administrasjon-hoppet (kap. 6).

To kvalitative forbehold til behovsbildet. Drift under behov kan være villet effektivitet eller underdekning. Grunnskolen leverer gode resultater (grunnskolepoeng 41,3, gruppestørrelse 16,1), som

trekker mot effektiv drift på det området. Kommunehelse-under-behov er mer usikkert — det kan være reell underdekning av f.eks. fastlege-/helsestasjon-/rehab-kapasitet, men dette er ikke dokumentert i kildene (TOLKNING, se kap. 6).

2 · Pleie og omsorg: arbeidskraftintensiv hjemmemodell med tynt institusjonsnivå

VISER Eigersunds PLO-brutto er **35 611 kr/innb** i 2025, og behovskorrigert ligger PLO 29,6 mill over behov (kap. 1). Tyngdepunktet ligger i hjemmebaserte tjenester, ikke i institusjon:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	35 611	Lønn, kr/innb	31 706
— Institusjon (253+261)	9 457	Kjøp fra private, kr/innb	754
— Hjemmebaserte (254+257+258)	23 785	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	2 787
herav funksjon 257	15 319	Brutto per institusjonsplass, kr	2 399 026
		Andel 80+ langtidsopphold	3,0 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketall-nevner 2025 = 15 546.

TOLKNING Profilen peker mot en **arbeidskraftintensiv hjemmemodell**. Hjemmebaserte tjenester (23 785 kr/innb) dominerer kraftig over institusjon (9 457), og den svært lave andelen langtidsplasser for 80+ (3,0 %) tilsier at brukere i stor grad får tjenester hjemme framfor på institusjon. Den høye lønnsarten (31 706 kr/innb) og det nær fraværende kjøpet fra private (754) bekrefter en egendrevet, bemanningstung modell. Refusjonen for ressurskrevende brukere (2 787 kr/innb) demper netto. Organisatorisk er hjemmesykepleien delt i to distrikter, og det finnes flere bo-/servicesentre (f.eks. Lundeåne). En indikasjon på effektiviseringspotensial kan ligge i forholdet mellom institusjons- og hjemmekapasitet og i bemanningsmiksen, men gulvet er forsvarlighetskravet.

Forbehold: driveren er ikke dokumentert. Ingen offentlig kilde tallfester *hvorfor* hjemmetjenesten er så tung. Tolkningen — at lavt institusjonsnivå presser brukere over på hjemmebaserte tjenester — er et resonnement bygd på funksjons- og artsprofilen, ikke et dokumentert vedtak. Sektorvise merforbruk fra kommunens egen årsmelding er ikke verifisert (ligger bak Framsikt/møteportal). Brutto per institusjonsplass (~2,40 mill) er føringssensitivt ved få plasser og bør tolkes varsomt (se kap. 6).

3 · Sosial: det største avviket forklart — ikke lokal raushet

VISER Sosial er det **største avviket over behov** i Eigersund: +40,8 mill / 2 628 kr/innb i 2025, opp fra +29,8 mill i 2024. Det er konsistent med sterk lokal dokumentasjon på at avviket er **behovsrevet**:

1. **Eksplasjon i sosialhjelpsmottakere 2022 → 2023.** NAV Dalane rapporterte til Statsforvalteren at antallet unge sosialhjelpsmottakere under 25 år **doblet seg fra 69 (2022) til 145 (2023)**, og at langtidsmottakere økte **240 % — fra 89 (2022) til 304 (2023)**. Det er en dramatisk volumvekst som mekanisk drar sosialutgiftene opp.
2. **Høyt utenforskap / AAP — Eigersund skiller seg ut i regionen.** 426 personer mottar arbeidsavklaringspenger, **4,5 % av folketallet** — over Rogaland-snittet (4,3 %) og klart over de andre Dalane-kommunene (Bjerkreim 3,9 %, Sokndal 3,7 %, Lund 3,2 %). Psykiske lidelser er hoveddriver (44,2 % av AAP-mottakerne, 72,7 % blant under 30).

TOLKNING SOSIAL-over-behov er konsistent med et **sosioøkonomisk tyngre befolkningsgrunnlag** — industri-/omstillingsarven i Dalane, høyt AAP/utenforskap og ung-vekst i sosialhjelp — altså faktorer kommunen i liten grad styrer selv. Det er **ikke** indikasjon på et lokalpolitisk valg om å ligge høyt. Avviket bør leses som en indikator på reelle levekårsutfordringer, ikke som overforbruk.

Tilsynshistorien har snudd — en relevant nyanse. Statlig tilsyn med NAV på sosialområdet fant **to avvik i 2017** (rus/psykisk helse, og NAV § 17 om opplysning/råd/veiledning), men **ingen lovbrudd i 2024-tilsynet** med NAV Dalane (forbedringspunkter: ujevn journalføring, sårbarhet ved at tjenesten hviler på én gjeldsrådgiver). Tjenesten som forvalter sosialmidlene har altså styrket seg nettopp på det § 17-området som var avvik i 2017 — det svekker en tolkning om at avviket skyldes svak forvaltning.

LAG 1 Gulvet er sosialtjenesteloven. Sosialhjelp er en rettighetsbasert ytelse; nivået kan ikke fritt kuttes ned mot behovsindeksen. En eventuell indikasjon på effektiviseringspotensial på sosialområdet ligger derfor ikke i ytelsesnivået, men i å redusere de bakenforliggende driverne (kvalifisering, arbeidsretting, oppfølging av unge og langtidsmottakere) der kommunen faktisk har handlingsrom.

Hvorfor dette er rapportens hovedfunn. Sosial er ikke bare det største avviket — det er også det best dokumenterte. Tolkningen er at avviket er *strukturelt* (industriarv + utenforskap + ung-vekst), ikke et uttrykk for at Eigersund prioriterer sosial høyere enn andre tjenester. Det betyr at avviket i liten grad kan reverseres med budsjettvedtak, og at det bør leses som et speil av Dalanes levekårsutfordringer.

4 · Finans: drifts-/skattebåren soliditet, men tynget av gjeld

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	4,8	solid (VISER 2025); kommunens KOSTRA-NDR var 0,5 % i 2024 — ulik periode
Disposisjonsfond	18,6	drifts-/skattebåret — bygd via overskudd og eiendomsskatt, ikke finans
Netto lånegjeld	84,4	HØY — den faktiske grensen på handlingsrommet
Sykefravær (legemeldt, ansatte)	7,1 %	under landssnittet (7,7 %) — godt for en omsorgstung kommune

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern, 2025). Eiendomsskatt 2025: 2,63 promille bolig/fritid, 1,0 promille ubebygde tomter.

Soliditeten er drifts-/skattebåren, ikke finansbåren — det viktigste finanspoenget. I motsetning til formuende kommuner med energifond (f.eks. Asker) har Eigersund **ingen finansformue** og **HAR eiendomsskatt**. Disposisjonsfondet (~18,6 %) er bygd opp gjennom driftsoverskudd og eiendomsskatt — det **svinger ikke med markedet**. Baksiden er at den **høye netto lånegjelden** (84,4 % i 2025; kommunen oppga 91,1 % for 2024) binder opp rente- og avdragsutgifter og er den faktiske avgrensningen på handlingsrommet — ikke skatteinngangen.

VISER 2024-regnskapet endte på **+27,5 mill** i netto driftsresultat — bedre enn både justert og opprinnelig budsjett, til tross for «mørke skyer underveis». Samtidig oppga lokalavisens KOSTRA-rangering Eigersund sist av de fire Dalane-kommunene på handlingsrom: netto driftsresultat 0,5 % (2024), høyeste lånegjeld (91,1 %), handlingsromindeks 2,22.

TOLKNING Avstemmingen er ikke en motstrid, men ulik periode: VISER-NDR 4,8 % gjelder 2025, mens 0,5 % er KOSTRA 2024 — og 2024 endte likevel +27,5 mill, et godt år. Tendensen er felles: **stram og gjeldstynget**. At 2024-resultatet ble bedre enn budsjettert tyder på at **budsjett disiplinen virker**, men det underliggende nivået er stramt. Disposisjonsfond 18,4 % (Dalane Tidende) ≈ 18,6 % (VISER) er sammenfallende og styrker faktaarket. VISER er fasit for 2025.

Den ærlige lesningen. «18,6 % fond» og «84,4 % gjeld» bør leses sammen: en kommune som har bygd et brukbart bufferfond gjennom hardt arbeid og skatt, men som er tynget av investeringsgjeld og har lite å gå på i driften. Soliditeten er reell, men ikke finansmarkedsavhengig — og handlingsrommet begrenses av gjelden, ikke av en sviktende inntektsside.

5 · Handlingsrom: effektiv skole, uforklart administrasjon-hopp, og en gjeldsbinding

VISER Grunnskolen ligger under behov begge år (–15,8 mill 2024 → –3,9 mill 2025) men nærmer seg behovsnivå, og resultat kvaliteten er god: **grunnskolepoeng 41,3** (over middels) med gruppestørrelse 16,1. Administrasjon hoppet fra +3,7 mill (2024) til **+28,3 mill (2025)**, en endring på +1821 kr/innb.

TOLKNING Grunnskole-under-behov er **trolig realisert effektiviseringspotensial, ikke underdekning**: under behov begge år, men gode resultater tyder på at ressursbruken er lav uten at resultatet svikter. Kommune helse-under-behov er mer usikkert (kan være reell underdekning — ikke dokumentert). Administrasjon- hoppet er **ikke forklart i noen offentlig kilde** og kan være en føringsendring, omorganisering eller et engangsforhold — det bør verifiseres mot årsmeldingen for 2025 før det tolkes som varig vekst i administrasjon.

Inntektssiden: eiendomsskatt allerede innført

	GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
I1	Eiendomsskatt — allerede innført (2,63 promille bolig 2025); inntektsopsjonen er i bruk	Inntekt	innført	—
R1	Gjeldsreduksjon — senke rente-/avdragsbindingen som begrenser handlingsrommet	Drift	løpende	høy

VISER I motsetning til formuende kommuner uten eiendomsskatt **henter Eigersund allerede ut denne inntektskilden** (2,63 promille bolig/fritid, 1,0 promille ubebygde tomter 2025). **TOLKNING** Den lette inntektsopsjonen er altså **allerede brukt** — handlingsrommet kan derfor ikke utvides ved å «innføre eiendomsskatt» slik en rik kommune kunne. Det reelle grepet ligger på gjeldssiden: så lenge netto lånegjeld er 84,4 % og binder rente- og avdragsutgifter, er gjeldsreduksjon den mest treffsikre måten å frigjøre varig handlingsrom på — uten å gå dypere i grunnskole eller kommune helse, som allerede ligger under behov.

Handlingsromslogikken. Grunnskole og kommune helse gir lite ytterligere potensial uten kapasitetsrisiko (de ligger alt under behov). Eiendomsskatten er allerede tatt i bruk. Det reelle valget står derfor mellom (a) å fortsette stram budsjettdisiplin (som har virket — +27,5 mill i 2024), (b) å redusere gjelden som binder handlingsrommet, og (c) å avklare de to spente, behovsdrevne avvikene (sosial og hjemmetjeneste) der driverne i stor grad er eksterne. Først bør imidlertid administrasjon-hoppet forklares — det er et uforklart tall, ikke et dokumentert prioriteringsvalg.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-sillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerede avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene, sosial- og AAP-tallene og tilsynsfunnene er VISER. Forklaringen på sosial-anomalien, hjemmemodell-tolkningen, vurderingen av om grunnskole-under-behov er effektivitet eller underdekning, og avstemmingen av kommunens egne tall mot VISER er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommune konsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigerede avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen.
- **Helsetilsynet / Statsforvalteren** — NAV Dalane-tilsyn 2024 (ingen lovbrudd; tall for ung-vekst og langtidsmottakere); systemrevisjon 2017 (to avvik på rus/psykisk helse og NAV § 17).
- **Dalane Tidende** — Dalane-rangeringen (NDR 0,5 %, lånegjeld 91,1 %, disposisjonsfond 18,4 %, handlingsromindeks 2,22 for 2024), 2024-regnskapet (+27,5 mill), AAP-tall (4,5 %).
- **Eigersund kommune** — eiendomsskattevedtak 2025 (2,63 promille bolig), organisering av helse- og omsorgstjenesten.

Forbehold og HULL (ærlig om hva som ikke ble funnet)

1. **Administrasjon-hoppet (+3,7 → +28,3 mill, +1821 kr/innb) er IKKE forklart** i noen offentlig kilde. Kan være føringsendring, omorganisering eller engangsforhold — bør verifiseres mot årsmeldingen 2025. Viktig hull.
2. **Årsmelding/årsberetning 2024–2025 med sektorvise merforbruk** er ikke verifisert direkte (ligger bak Framsikt/møteportal). Kun samlet NDR (+27,5 mill 2024) via lokalavis.
3. **Driveren bak PLO-over-behov** er ikke tallfestet i noen kilde; tolkningen (lavt institusjonsnivå → mer hjemme) er et resonnement, ikke et dokumentert vedtak.
4. **Kommunehelse-under-behov** er ikke avklart som villet effektivisering eller reell underdekning (fastlege/rehab) — ingen kilde funnet.
5. **Ferske forvaltningsrevisjoner 2023–2025** (PLO, økonomistyring, barnevern) ble ikke lokalisert — kontrollutvalgets møteportal er JS-basert. Sektorfordelt sykefravær er heller ikke funnet.
6. **Avstemming kommunens tall vs VISER:** NDR 0,5 % (2024) vs 4,8 % (2025) og lånegjeld 91,1 % (2024) vs 84,4 % (2025) skyldes ulik periode/definisjon — ikke motstrid. VISER er fasit for 2025.

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den anbefaler ikke flat ostehøvel i grunnskole og kommunehelse, som alt ligger under behov (kapasitetsrisiko, ikke potensial), den tolker ikke sosial-avviket som lokal raushet, og den behandler ikke administrasjon-hoppet som et dokumentert prioriteringsvalg — det står som et åpent hull til det er forklart. Hovedfunnet — sosial som behovsdrevet strukturanomali — og hovedforbeholdet — det uforklarte administrasjon-hoppet — er rapportens to viktigste lesninger.

Kilder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tall, kommune konsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Helsetilsynet/Statsforvalteren (NAV Dalane-tilsyn 2024; systemrevisjon 2017) · Dalane Tidende (Dalane-rangering, 2024-regnskap, AAP) · Eigersund kommune

(eiendomsskatt, organisering). Hovedår 2025; 2024 som sammenligning. Analysen følger VISER/TOLKNING-skillen og språkregelen om «effektiviseringspotensial».